

Doof. Met Lisa Hinderks. Afl. 123

[\[Deze aflevering is ook met ondertiteling en NGT-vertaling te bekijken op YouTube\]](#)

NYD: Dag lieve luisteraars én kijkers, welkom bij DAMN, HONEY

ML: de podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen.

NYD: Mijn naam is Nydia

ML: en ik ben Marie Lotte

NYD: en dit is aflevering 123

ML: En deze aflevering gaat over shit waar je als dove vrouw mee moet dealen. En te gast is Lisa Hinderks. Ze is onderzoeker en docent bij Instituut gebaren. Taal, en dovenstudies. Sorry, bij Instituut gebarentaal en dovenstudies van de Hogeschool Utrecht, schrijft regelmatig opiniestukken rondom dovencultuur, NGT, doof zijn en ze is deaf activist. Ook werkte ze mee aan het boek 'Hier zijn wij - dovengemeenschap in Nederland', geschreven door Bea Bouwmeester en Linde Terpstra. Hallo en welkom, Lisa!

LISA: Ja, hallo, leuk om er te zijn

ML: Ja, we zitten hier nu met jou, maar de luisteraar thuis hoort niet. jouw stem. Kan je daar wat meer over vertellen?

LISA: Ja, dat klopt. D'r zijn hier in de studio twee tolken, één om jullie Nederlands naar Nederlandse Gebarentaal te vertalen en de andere vertaalt mijn Nederlandse Gebarentaal naar gesproken Nederlands. Dus je hoort even een gat en niet mijn stem. Maar als je kijkt, zie je mij wel gebaren. Nou ja, het is natuurlijk ook zwaar voor een tolk om de hele tijd te tolken dus ze wisselen waarschijnlijk halverwege even van rol, dus dan hoor je een andere stem, maar het zijn nog steeds wel mijn woorden.

ML: Ja, goeie uitleg en ja voor onze luisteraar, voor ons ook eventjes iets nieuws.

Weer eens

NYD: Ja en het is dus ook zo, Ik zei net al kijkers, Lisa zei net ook al 'voor de kijkers, die kunnen mij zien gebaren', want ja, we hebben deze aflevering zetten we ook op YouTube met een tolk onderin beeld, rechts onderin dus dat... je kan dat dan kijken als je dat leuk vindt. Oké, dan gaan we door naar onze allereerste vaste openingsrubriek: de femi-misser. Oftewel: wat hebben we de laatste tijd gedaan, wat misschien, ja... niet zo feministisch is. Waarvan je achteraf denkt: daar baal ik een beetje van. Of misschien baal je d'r wel niet van en is het gewoon iets wat effe niet helemaal lekker ging. Marie Lotte, vertel

ML: oké. Ik vind het grappig dat ik deze femi-mist uitgerekend nu ga vertellen, omdat dit een aflevering is over doof zijn, want mijn femi-mist gaat over mijn stem *lacht* en ik heb de de laatste tijd wel wat stappen gemaakt in het durven terugluisteren naar de podcast. Ik heb heel veel issues gehad met dat ik... nou ja, niet naar mezelf kon luisteren, want dat ik de hele tijd vond dat ik... nou ja domme dingen zei bijvoorbeeld. Daar heb ik stappen in gemaakt. Ik ben die onzekerheid een beetje de baas gekomen, dus ik durf de laatste tijd beter te luisteren naar onze podcast. Plus: wij zijn de laatste tijd aan het zingen. We brengen nummers uit, muzieknnummers, dus ik word erg geconfronteerd met mijn eigen stem. Ik luister de podcast terug, ik hoor m'n muziek terug en ik denk de hele tijd: wat heb ik toch een vreselijk hoge, schelle stem, wat ben ik toch aan het krijsen steeds en dat is echt een typisch... ja, dat is niet feministisch, want ik denk dat veel, ik denk vooral veel vrouwen veel moeite hebben met hun stem, omdat het dan als hoog ervaren wordt, of irritant of schel ofzo. Dus dit is mijn nieuwe puntje om aan te werken.

NYD: Ook wel dapper, dat je dan meteen met je stem liedjes uitbrengt

ML: I know. Ik dacht: ik ga er gelijk hard in. En jij, Nyd?

NYD: Oké, ik was teleur... ik ben teleurgesteld in mezelf, moet ik zeggen. Even goed om te weten, op het moment dat deze aflevering verschijnt, dat is best wel ver nadat we 'm opnemen. Wat er afgelopen week gebeurde, is dat Lize Korpershoek die hier

ook wel eens te gast is geweest, een stuk heeft geschreven over abortus, en dat heb ik heel vaag meegekregen, maar wel meegekregen en ik heb ook meegekregen dat daar nare reacties op zijn gekomen. En nou, ik ken Lize niet... we zijn geen goeie vrienden of zo, maar ik ken haar dus wel, want ze is hier dus ook te gast geweest en ik heb dus níet een berichtje naar haar gestuurd en we hebben ook niet met DAMN, HONEY, ja, iets, gedaan. Het voor haar opgenomen. Ik kan het wel verklaren, want wij zitten in een soort... we zijn erg euhh beetje uitgeblust, hoe zeg ik dat beetje? We zijn moe, waren ook even van de Insta af, dus ik kan het wel verklaren, maar ik vind het toch een dikke tegenvaller van mezelf. Je kan op z'n minst een berichtje sturen van 'ik krijg het niet helemaal mee, maar ik heb het gevoel dat er veel shit op je afkomt, wat rot, sterkte, ik denk aan je'.

ML: Ja, oké, ik wil me graag ook bij deze femi-misser aansluiten. Want ik heb eigenlijk hetzelfde. Ik realiseer me nu pas dat ik er inderdaad helemaal niks mee gedaan heb,

NYD: Ja

ML: ook al wilde ik dat wel, dus wij gaan zo meteen een bericht sturen naar Lize, ja. En jij Lisa?

LISA: Ja, ik moet er wel goed over nadenken. Ik heb zo vaak femi-missers. Nou ja, ik merk dat jullie theatervoorstelling, daar ben ik geweest, en jullie vroegen op een gegeven moment: wie is er blij met z'n eigen lijf? En een aantal mensen staken hun hand op. En toen dacht ik: nou, nou, zo, zo wat arrogant! En toen dacht ik meteen: nou, nee, helemaal niet, da's hartstikke goed, iemand is blij met z'n eigen lijf. Wat goed! Dus later dacht ik 'hmm'. Ik had het er ook nog met vrienden over: waarom denk ik dat op zo'n moment? Dat is toch juist hartstikke positief? Aan de andere kant ook mijn eigen reactie op die vraag, dacht ik: hmm, ja, ik vind dat je bescheiden moet zijn. Ik vind dat je niet té blij mag zijn met jezelf en dat is toch ook wel een zware femi-misser denk ik. Dus ja.

NYD: En, ik heb een vraag: dacht je dan ook echt van: oh, maar je bent helemaal niet knap genoeg om jezelf mooi te vinden? Of was het meer van... 'dat je dat durft te denken over jezelf'

LISA: Ik denk dat het meer was... Nou ja, er zitten twee kanten aan. Ik denk meer als in: nou ja, hè, ben je wel zo mooi? Past bij het schoonheidsideaal. Aan de andere kant ook wel: nou ja, nou dat je dat durft over jezelf te zeggen, ja, een beetje beide denk.

ML: Goeie, ik vind het ook leuk dat onze theatershow dit soort dingen opwekt, dat je hierover na gaat denken. Dat is ook precies de bedoeling en dat is echt.... Ik vind dat heel erg leuk om te horen.

[muziek: tune rubriek POST]

ML: Tijd voor post

NYD: Post

ML: Ja voor post. Wij kregen de volgende brief opgestuurd door een luisteraar komt ie:

Beste Marie Lotte en Nydia,

Ik werk als postbezorger in Amsterdam bij Post NL. Ik doe dit vijf dagen in de week en ik vind het ook leuk en fijn werk om te doen, maar door verschillende situaties die zich de afgelopen tijd hebben afgespeeld, vind ik de arbeidsomstandigheden behoorlijk slecht geregeld. Wat mij echt verontwaardigd en ook wel een beetje boos heeft gemaakt, gebeurde een paar maanden geleden. Ik ben één van de weinige vrouwen die als postbezorger werkt in de postcode waar ik mijn wijken loop, en daarnaast ben ik de enige van de vrouwen die nog elke maand ongesteld wordt. Gelukkig heeft het depot, de plek waar ik de post voor mijn wijken kan ophalen, een WC en dat is best een luxe, want niet elk depot heeft er één. Maar de hygiëne daar is echt helemaal niet fijn en er wordt niks aan gedaan. De WC wordt door een

vrouwelijke collega vrijwillig schoongemaakt. Ik heb nog nooit een mannelijke collega dat zien doen en als ik menstrueer moet ik mijn gebruikte maandverband weggooien in de gezamenlijke prullenbak, die best wel vies is en geen deksel heeft. Dus dan moet ik mijn gebruikte maandverband ongezien ergens in de prullenbak verstopten. Dit voelt elke keer heel ongemakkelijk. Ik ga mij dan bijna schamen voor mijn menstruatie wat natuurlijk niet de bedoeling is, en toen besloot ik om een mail te sturen naar personeelszaken om te vragen of er wat veranderd kon worden aan de hygiëne. Niet lang daarna kreeg ik een antwoord met dat ik dit met mijn leidinggevende moet bespreken. Ik heb hem gesproken aan de telefoon en hij kwam op mij over alsof hij mij alleen maar vervelend vond en niet naar mij wilde luisteren. Ik citeer wat hij antwoordde op mijn vraag: 'Ik snap dat je je ongemakkelijk voelt, maar als ik bijvoorbeeld een prullenbak met een deksel daar ga neerzetten, is het nog maar de vraag hoe mensen daarmee omgaan. En over je menstruatie, als je het zo ongemakkelijk vindt om het op een depot weg te gooien, dan kan je toch ook plastic zakjes meenemen en het daarin doen en dan ergens anders weggooien?' Dit is toch niet normaal, zo ga je toch niet met je personeel om? Na dit telefoongesprek belde ik mijn moeder op en die sprong zo zo ongeveer uit haar vel van boosheid en verontwaardiging en ik heb het aan mijn vriendin en mijn vrienden verteld, en die reageerden precies hetzelfde. Ik ben benieuwd wat jullie ervan vinden en wat jullie zouden doen in deze situatie.

Vriendelijke groetjes

NYD: Lisa!

LISA: Nou, echt belachelijk, totaal belachelijk! Kom op, zeg! Het minste wat je kan doen is toch gewoon even een prullenbak neerzetten met een deksel. Ik bedoel, wat is daar dan weer mis mee, met een deksel op een prullenbak? Nee, echt belachelijk!

ML: Echt, ik ben sprakeloos, maar ik vind het dus ook heel bizar hoe er op sommige depots blijkbaar geen WC is.

LISA: Ja, nou ja, dat ook.

ML: Ik neem aan... Ik bedoel, oké, misschien is ze in deze wijk de enige vrouw die ongesteld wordt, maar d'r zijn toch meer vrouwelijke postbezorgers. Er zou toch gewoon een soort, overal, een soort basis moeten zijn.

NYD: Maar ook als je last hebt van Prikkelbare Darm Syndroom of... het is niet alleen maar voor ongesteld zijn dat je een wc nodig hebt

ML: Nee, da's waar

NYD: Gewoon mensen hebben wc's nodig en tijdens je wijk kan je natuurlijk niet...

LISA: precies

NYD: d'r zijn vaak geen openbare toiletten, da's ook heel slecht in Nederland.

ML: Maar even, Prikkelbare Darm Syndroom, ja, maar ook gewoon.. mensen moeten toch plassen?

NYD: precies

ML: mensen moeten toch poepen

LISA: ja

ML: mensen moeten toch gewoon... hallo!

NYD: ja

ML: excuse me?! What is happening?

NYD: Maar wat doen we? Wat raden we aan?

ML: *lacht* Ik ben spra-ke-loos. Hoe kan dit?

LISA: Ja, ik vind het ook echt... ik zou bijna zeggen: klaag die man aan, maar goed, dat is natuurlijk ook een beetje overdreven, maar zet er zelf een prullenbak neer? Maar ja, da's ook weer zo flauw, hij moet het gewoon regelen.

NYD: Ja, dat zou ook raar zijn als je dan opeens moet gaan investeren in je eigen prullenbak.

LISA: Ja

NYD: Maar ook, ik vond het ook wel, nou ja, soort tussen aanhalingstekens 'grappig' dat hij dan iets zegt van 'een prullenbak daar gaan neerzetten. Is het nog maar de vraag hoe mensen daarmee omgaan'. Huh?

ML: Wat denkt hij dat er gaat gebeuren met een deksel, met een prullenbak met deksel? Dat mensen die op hun hoofd gaan zetten, ofzo?

NYD: Wat wou je dan doen? Wat bedoel je?

ML: Maar ik dacht voor haar individueel zou ik dus denk ik wel zelf iets van een prullenbak kopen of iets waar je je prettig mee voelt, want die suggestie ook met die plastic zakjes meenemen. Ik heb dit vroeger veel gedaan omdat ik me zo schaamde voor m'n menstruatie en ik was de hele tijd met plastic zakjes aan het heu'en. Die zaten gewoon in m'n rugtas en die moest ik dan... Dat is echt vreselijk, dat zou ik niemand aanraden en dat is ook helemaal niet hoe het hoort. Ik denk dat ik voor mezelf nu in deze situatie wel een prullenbakje zou kopen en zorgen dat het zo prettig mogelijk wordt op deze WC, maar ik zou het ook hogerop zoeken bij PostNL überhaupt denk ik, ik weet niet wie de grote bazen zijn, maar echt een brief op poten sturen hoor, naar weet ik veel, een directie, leidinggevenden, gewoon echt bam daar, op LinkedIn zoeken wie dat dan is. En dan...

NYD: het hoger opzoeken.

LISA: Ja, precies, ja, klopt. Ik vind het ook wel goed het bespreekbaar maken hè, een beetje jammer dat je dan deze reactie krijgt, maar dat zij het bespreekbaar

maakt is heel goed. Maar inderdaad, reactie nemen, de prullenbak. Maar wat jij zegt, een prullenbak neerzetten voor andere vrouwen ook fijn natuurlijk. En als je inderdaad een brief naar hogerop stuurt, vraag ook van goh dat die wc wordt schoongemaakt en dan niet door die ene vrouwelijke collega. Dat is ook een beetje bizar

NYD: Ja! Laten we het daar ook nog even over hebben, ja

ML: Oh my god

NYD: Dus dat is iemand, die heeft helemaal niet, die is helemaal niet iemand die schoonmaakt voor haar werk, maar gewoon één van de collega's die dat dan op zichzelf maar weer op zich neemt

ML: Ja, omdat niemand anders het doet. Omdat het dus blijkbaar heel bijzonder is dat er op een depot een WC is. Ik kan hier niet bij met m'n kop.

NYD: Nee

ML: maar ik heb dus wel het gevoel dat, even afgezien van... het lijkt mij dat deze basisbehoefte... dat je hier wel medestanders in kan vinden.

LISA: Zeker!

ML: Hier hoef je niet eens mensen die ook ongesteld worden voor te hebben, gewoon mensen die willen plassen en poepen gewoon: Hoi, wil jij plassen en poepen op je werk? Nou, onderteken ook deze brieven die we nu gaan sturen naar de directie, want dit kan eigenlijk helemaal niet en we eisen op elk fucking depot een schone WC met een prullenbak.

NYD: Ja

LISA: Yes

NYD: Wij gaan allemaal, als we kunnen tekenen, ergens, doen we het

ML: Ja, please stuur ons voor ons eventjes die... anything. Ik sta hier helemaal achter.

LISA: Ja zeker.

[tussenmuziekje voor volgende rubriek - geen hoorbaar gesprek]

NYD: We moeten het even hebben over doof zijn, dovencultuur, NGT en de shit waar je als dove vrouw mee moet dealen. Anderhalf miljoen mensen in Nederland, die zijn doof / slechthorend. Heel veel mensen dus. Maar toch zie of hoor je nauwelijks dove mensen terug in de media. Aan talkshowtafels, maar ook bijvoorbeeld in films, series of in podcasts. Ze lijken d'r wel niet te zijn. Nou, vandaag duiken we het onderwerp in, in de hoop een klein beetje bewustzijn en kennis de horende wereld in te slingeren. Lisa, eerst maar even de definitie op een rij: wat betekent het eigenlijk 'doof'? Wanneer is iemand doof?

LISA: Ja, doof is natuurlijk minder goed of niet kunnen horen, maar in de dovengemeenschap heb je ook weer verschillende definities of categorieën waaronder doof vallen. Dus je hebt vroeg doven, mensen die vanaf de geboorte doof zijn, er zijn plots doven die op latere leeftijd doof worden. Je hebt slechthorenden die niet helemaal doof zijn, maar minder goed kunnen horen. En dat is vaak heel medisch, want slechthorend of doof heeft te maken met hoeveel DB verlies je hebt en d'r is een bepaalde grens in. Volgens mij kun je vanaf 110 DB verlies, ben je doof. Dus volgens mij, volgens die categorie ben ik officieel doof, maar iemand anders voelt zich misschien vanaf 110 DB verlies, meer slechthorend omdat die slechthorend functioneert waardoor iemand zichzelf zou benoemen als slechthorende.

NYD: Oja

LISA: Maar je hebt de sociale definitie en je hebt een medische definitie. Dus medisch gezien ben ik doof. Maar het zou kunnen dat ik meer als een slechthorende

functioneer en dus niet gebaar, taalvaardig ben of soms wel gebarentaal spreek en soms niet. Dus op die manier, dus ja, dat is voor iedereen ook weer anders.

NYD: Oh ja, dus het is als een, zeg maar, het sociale deel is een soort meer een etiket wat je op jezelf plakt.

LISA: Ja, zo zou je dat kunnen zeggen. Ik heb vrienden die echt wel onderdeel zijn van de dovengemeenschap, heel sterk in gebarentaal zijn, maar zich wel slechthorend noemen, omdat ze bijvoorbeeld ook wel communiceren in gesproken taal. Of mensen die slechthorend zijn, maar ervoor kiezen om zichzelf doof te noemen, omdat ze zich daar prettiger bij voelen. Ik ben eigenlijk altijd slechthorend geweest, later doof geworden en op een gegeven moment dacht ik: ja, noem ik mezelf nou slechthorend of noem ik mezelf doof? En dat maakt ook uit hoe mensen daarop reageren. En ik merk dat als ik zeg dat ik doof ben, dat mensen denken: oké, je hoort niet, en dan gaan ze beter hun best doen. Als ik zeg dat ik slechthorend ben, zeggen mensen oh, oh, dan hoor je nog wel een beetje, dus het is oké, dus dan gaan ze minder hun best doen. En dat is heel raar, maar het gebeurt wel.

NYD: Ze verwachten dan eigenlijk van: nou oh, als jij slechthorend bent, dan kan je wel gewoon effe makkelijke liplezen of euh, je red je wel, zeg maar

LISA: ja precies

NYD: Er wordt minder meegedacht.

LISA: Ja klopt en ja, ik voel me ook wel onderdeel van de dovengemeenschap en dat heeft een eigen cultuur, een eigen taal en ik voel dat ik daarbij hoor. Dus mijn identiteit is doof. En daar voel ik me heel sterk in, dus het is ook een gekozen naam: doof, waar ik trots op kan zijn

ML: Ja, precies, waar je trots op bent. Ja, en je zei net al van 'oké, nou, als mensen mij als slechthorend zien, dan gaan ze minder hun best doen, minder meedenken', dat is denk ik, dat is dan een vooroordeel over... of een soort stereotype beeld van

wat mensen hebben van iemand die doof is en iemand die slechthorend is. Wat zijn meer stereotype beelden over mensen die doof zijn?

LISA: Poeh, er zijn er zoveel. Echt hele stomme dingen. Maar bijvoorbeeld in films of in media zie je, als daar doven zijn, staat daar vaak de de vraag onder: kun jij wel autorijden? Kun je lezen? Of is gebarentaal wel universeel? Dat zijn de standaard vragen die je krijgt en die iedere dove kent en die je iedere keer weer terughooft, maar d'r zijn ook wel bepaalde opmerkingen als in: 'Nou, wat zie jij d'r goed uit voor een dove'. Ja, dan denk ik echt oké, dit is heel awkward, maar het gebeurt wel. Een keer heeft mijn vader verteld op een verjaardagsfeestje 'ik heb twee dove kinderen', want mijn broer is ook doof en toen werd aan mijn vader gevraagd: 'oh wonen die dan in een instelling?' 'Euhhh, nee?' Ik bedoel hè, natuurlijk is iedereen anders, maar als dove over het algemeen kun je zelfstandig leven, kun je autorijden, kun je je boodschappen doen. Maar d'r zijn sommige mensen die dan heel beperkt denken in wat doof zijn is. En ik denk ook, wat ik zelf merk, is dat mensen denken dat ik minder intelligent ben of minder kan, en dat voelt wel dan heel erg dat ik me heel erg moet bewijzen. Daarom.

NYD: Want je zei net van: nou, ik voel me echt onderdeel van de dovencultuur. Van buitenaf zijn mensen misschien van 'Oh, moeilijk. Zelig. Kan dingen niet.' Maar hoe voelt het voor jouzelf? Wat betekent voor jouzelf dan om doof te zijn?

LISA: Nou ja, ik kan wel een voorbeeld geven. Vorige week was ik tweeëneenhalve week op vakantie in Seattle in Amerika en ik was daar op bezoek bij een vriendin die uit Canada komt en een andere vriendin komt uit Californië, en we hadden afgesproken in Seattle en toen ik daar aankwam dacht ik: 'goh, dit is toch wel uniek. Of ik denk dat dat wel uniek is: dat overal ter wereld dove vrienden hebben met wie je regelmatig contact hebt, omdat je dezelfde identiteit deelt. We zijn allemaal doof, we spreken niet dezelfde taal, maar het is wel een gebarentaal die we spreken en dat is gedeeld en dat is dan toch wel bijzonder, denk ik dat je... ja, daar ben ik ook zo blij mee, dat je overal ter wereld mensen ontmoet. En ook in Seattle ben ik weer andere doven tegengekomen, heb ik daar leren kennen. Als ik op reis zou gaan naar, nou ja, waar dan ook, kijk ik altijd of dat daar een dovencubhuis is om nieuwe mensen te ontmoeten. Dus je hebt iets gedeelds met allerlei mensen over de wereld

en het is niet zo dat je volledig hetzelfde bent, maar je hebt wel grotendeels overeenkomst dat je elkaar kunt begrijpen. Dus dat is heel tof. En de dovengemeenschap heeft allerlei cultureledingetjes, dus je hebt dovenclubhuizen, je hebt dovenhumor.

NYD: En wat is... kan je dat uit... Wat bedoel je, je hebt dovenhumor? Dus dat is anders dan horende humor?

LISA: Nou, ik denk dat het visueler is. En dat is dan lastig om dan uit te leggen in een podcast.

NYD: *lacht* Ja, dat kan niet

LISA: ja, precies, maar het is meer het verhaal wat grappig is of hoe het eruit ziet, wat grappig is. Je kunt echt helemaal in een verhaal opgaan, maar we maken ook wel grappen over horenden bijvoorbeeld. En niet alleen dat maar ook over andere doven en andere landen. Ik bedoel over België, maken we ook grappen over over. Over de Belgen. Ja, dat soort dingen dus nou ja. Maar d'r is wel een bekende, ook uit een reclamespotje ik geloof dat dat van coca-cola was, ik weet het niet zeker meer hoor, maar daar waren twee dove mannen die zaten in een auto en die waren vergeten waar een dove vriend van ze woonden en ze dachten: hoe komen we daar nou achter, waar die ook weer woonde? Dachten van nou, we gaan gewoon toeteren en in de straat gingen alle lichten aan, bij alle huizen en bij één huis niet. En dan, ja, daar woont dus onze vriend, dat soort grapjes

NYD: *lacht* dovenhumor ja. Check

ML: Ik heb ook gelezen dat er zoiets bestaat als een soort doventijd. Deaf standard time

LISA: Ja, ja

ML: daar zou ik ook graag meer over willen weten.

LISA: *lacht* Ja DST, wordt het genoemd, Deaf Standard Time inderdaad, dus doven komen vaak te laat. Of blijven ergens heel lang hangen. En dat komt omdat we elkaar niet zo heel vaak zien, omdat doven zo verspreid wonen over de wereld en over het land. Dus als je elkaar dan ziet kun je echt urenlang kletsen en moet je bijkletsen 'oh ja, dit en oh, ja, had ik jou al dat verteld?', en dan duurt het veel langer dan je dacht. Dus ik heb heel vaak meegemaakt dat een café wilde sluiten en ons echt uit joeg, en dat ik zei: 'ja, nee, wacht even, wacht even, we zijn nog niet klaar'. Nouja, dat. En dat is fantastisch, dat is heel typisch ja.

NYD: Welke rolmodellen uit de dovenwereld, die zouden we eigenlijk met z'n allen moeten kennen?

LISA: Oeh. Mijn persoonlijke rolmodel is Corrie Tijsseling. Zij heeft ongelooflijk veel gedaan voor de dovengemeenschap en ook voor de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal, onder andere is die d'r door haar strijd gekomen. Uiteraard zijn er heel veel andere doven vooraf gegaan die ook die strijd hebben geleverd, maar zij heeft het voor elkaar gekregen, samen met Eva Westerhof. Toen zaten ze in de dovenorganisatie en toen ik daarbij kwam, was ik nog heel jong en zij hebben mij echt op sleeptouw genomen en mij laten zien en geïntroduceerd in hoe het werkt in de dovenorganisaties. Dus zij zijn ontzettende rolmodellen voor mij, voornamelijk Corrie Tijsseling en ja verder... ja, het is mooi dat er zoveel verschillen zijn in de dovengemeenschap, dat iedereen z'n eigen kwaliteiten heeft. Kennen jullie InGebaren? Dat is een... die bijvoorbeeld musea toegankelijk maken in de Nederlandse Gebarentaal in Nederland en die stichting is fantastisch. Opgericht door twee dove zussen en echt, dat hebben ze heel goed gedaan, dus heel veel respect voor ze. Maar overal over de wereld zie je dat er ook doven zijn die heel goed muziek kunnen tolken of d'r zijn weer andere doven die heel goed kunnen vertellen. Dus er zijn ongelooflijk veel talenten en ik kan niet heel specifiek noemen 'nou, die springt eruit'. Ja, eigenlijk zou iedereen ze allemaal moeten kennen

NYD: Maar toch, we zien ze niet op televisie. Waar...? *What is happening?*

LISA: Klopt, ja, geen idee, ik heb ook wel eens een artikel geschreven daarover, over doven in media. Ik heb ook wel meegemaakt dat ik dan uitgenodigd wordt voor

een talkshow of voor nou ja, een programma, radioprogramma, en vaak vinden mensen dat meteen heel ingewikkeld, want je neemt een tolk mee en ja, nee, dat doen we liever niet of mensen denken dat het ingewikkeld is. En aan de ene kant is dat dat misschien ook wel, maar het is die investering waard. Ik bedoel, we hebben bepaalde expertise. Wij kunnen heel veel bijdragen aan gesprekken en dan is het toch heel erg jammer dat iedere keer onder het mom van 'oh dat is te ingewikkeld', er geen doven gevraagd worden. En als het over doven gaat, gebeurt het dus ook wel dat een horende wordt uitgenodigd om daarover te praten

ML: Ja, dat kan eigenlijk niet natuurlijk. Niet over jullie zonder jullie.

NYD: Ja, misschien ook dat stuk wat jij... je hebt ook een stuk geschreven over Irma Sluis, die natuurlijk heel veel ja, aandacht en ook wel een soort liefde heeft gekregen van Nederland. Wat had jij daar toen over te zeggen?

LISA: Irma is toendertijd heel populair geworden en heel veel mensen, ze zagen haar als barmhartig. 'Wat goed van haar dat ze dat voor de dovengemeenschap doet' en 'oh, wat een enorm hart heeft ze voor de dovengemeenschap' en ook 'en wat kan zij prachtig gebaren' van dat soort dingen. En ergens kreeg ik het gevoel: ja, het is gewoon haar werk. Ik bedoel, dat is toegang voor dove mensen en dat is logisch, want wij hebben recht op toegankelijke informatie. Maar het was heel erg vanuit een alsof zij echt zo'n onze savior was. Zij komt de doven redden ofzo en dat, dat stak me een beetje. Plus ook de opmerking: wat kan zijn mooi gebaren. Dan denk ik, hoe weten jullie dat? Spreken jullie gebarentaal? Hoe zien jullie dat? Ik bedoel, Irma is goed, laten we dat even vooropstellen, maar er zijn doven die nog mooier en nog beter kunnen gebaren. Dus dat die focus zo op Irma lag, dat zij ineens bekend werd. Maar de hele dovengemeenschap heeft daar heel weinig aandacht voor gekregen. D'r zijn weinig doven in media, je ziet doven nooit ergens en dan is er een horende die tolkt voor ons. En dan vervolgens krijgt de horende alle aandacht. En dat was wel pijnlijk. Waarom gaat die aandacht dan niet naar de dovengemeenschap?

NYD: Ik zag toevallig vandaag een tolk, denk ik, weet niet zeker, die zei van ja, ik kreeg net weer eens een compliment van een horend iemand die geen ASL spreekt,

dat ik het zo goed deed. Wat natuurlijk, ja, gewoon een bizar compliment is van iemand die gewoon de taal niet... daar doet het me aan denken. Hé, maar iets anders, want kijk, jij zit hier nu, maar je komt wel weer praten over doof zijn en dat is natuurlijk ook iets wat niet oké is en ook deels wel, maar je snapt denk ik wel wat ik bedoel. Kan je daar iets meer over vertellen?

LISA: Ja, ik snap wat je bedoelt. Ja, van tevoren heb ik daar ook over nagedacht. Goh, ik word uitgenodigd om te praten over doof zijn. Wéér. Aan de andere kant is het ook nodig, helaas. Het is nog steeds nodig om mensen te leren en te informeren en uit te leggen wat doofheid is. Maar ik hoop dat ik nog een een keer uitgenodigd word om over m'n lievelings koffie te praten of over nouja, whatever. Dus ik hoop dat ik nog een keer wordt uitgenodigd om ook een keer over iets anders te praten, maar doe nu dus m'n verhaal graag, want het is helaas nog nodig.

ML: Ja, en het is natuurlijk... Ik zag dat jij een stuk had geschreven over, voor OneWorld, over een aantal dove mensen, die tipte jij daarin die dan over bepaalde onderwerp konden praten, want ik zat daar ook te kijken van kunnen we die dan uitnodigen? Maar ja, dan ging het over planten of... en dat kan dan niet, want we hebben een feministische podcast, dus dat moet wel passen. Maar ik hoop wel dat...

LISA: Ja

ML: Ja, dat zou meer op de radar moeten staan, ook bij ons natuurlijk. Ja, dat klopt. Hé, je hebt het nu de hele tijd, of je hebt het nu heel erg over nou eigenlijk, om je als doof mens in de horende wereld te begeven, dat kost ook veel energie, kan ik me voorstellen. Hoe belangrijk... Wat is het belang van plekken waar doven samen komen, waar het alleen voor doven mensen is?

LISA: Ja, een goed punt, want in het begin zeiden jullie ook: jullie voelen je uitgeblust omdat er iedere keer dingen gebeuren die raken, of je moet iedere keer die strijd leveren en dat gevoel had ik vorig jaar ook. Een aantal maanden was ik gewoon op. Het was me te veel, ik kon niet meer. Ja, het kost allemaal energie en dat doet iedere keer weer pijn en dat doet je iedere keer weer verdriet. En als je dan onder doven bent, dan hoeft je die strijd of die pijn of dat verdriet, dat is er dan niet of

minder. Ik zeg niet dat het helemaal weg is, maar die voel je minder. Ja, en dat is heel lekker. Ik bedoel, het is heel lekker om in je eigen taal te kunnen praten over gewoon het leven, dus niet over doof zijn. Het gaat helemaal niet over doof zijn. Doof zijn is dan helemaal geen issue. Wij zijn hier gewoon met z'n allen en we zijn hier samen. En ik denk dat dat heel belangrijk is, want als dat er niet was geweest... poeh, dan had ik niet geweten... Ik ben er echt heel blij mee. Je vrienden zien, bepaalde evenementen waar je heen kan... om je weer even op te laden.

ML: Ja, ja, even een safe space waar je terecht kan en dan kan je daarna die strijd weer leveren.

LISA: Ja, ja, dat is het.

NYD: Ik heb ook een stuk van je gelezen. Dat ging over jou, over je... rond je veertiende, ben je geloof ik naar een school gegaan in Groningen voor doven, klopt dat?

LISA: Ja

NYD: En dat dat ook een soort switch maakte in jouw persoonlijkheid of dat je meer jezelf kon zijn?

LISA: Ja, dat klopt, ja. Daarvoor zat ik op een reguliere school, en wij noemen dat een horende school. Heb ik op een horende school gezeten en ik merkte dat het daar toch lastig was om me goed duidelijk te maken, omdat ik mensen niet goed kon volgen, waardoor ik altijd achter de feiten aanliep. Dus daar kon ik niet echt mezelf zijn. Ik kreeg er ook wel het gevoel: wie ben ik nou? Want ik krijg altijd het label doof. Maar wie ben ik zonder dat label? Wie ben ik dan? Dus na wat twijfel toch naar Groningen gegaan, naar de dovenschool. Ik woonde zelf in Amersfoort of vlakbij Amersfoort, en dan is Groningen een heel eind weg. Dus dat betekende ook dat ik in het internaat zou gaan. En ik weet nog de eerste proefdag, toen ik daar binnenkwam, was het echt een warm bad, echt 'ah, wat is dit fijn!' Ik merkte wel dat mijn gebarenvaardigheid toen nog was weggezaakt, dus dat moest ik echt weer oppakken. En alsnog ging heel veel langs me heen. Het was echt heel erg wennen,

maar dat ging heel snel. Dat oppakken. Binnen een paar weken kon ik alles volgen, was ik volledig weer vaardig en kon ik overal op aanhaken en dat zijn de beste jaren van m'n leven geweest, denk ik. Ik ben zoveel uit geweest, ik heb zoveel rare dingen gedaan, maar dat kon gewoon. Ik bedoel, ja, daar voel ik me echt thuis. En de docenten, daar kon je direct je verhaal aan kwijt en niet bij allemaal... Ik bedoel niet alle docenten zijn even gebarentaalvaardig maar nou ja, dat voelde echt als thuis.

ML: En als je...

LISA: Dan heb je ook een basis

ML: En als je als dove, doof mens, verder wil studeren dan kan je naar een universiteit voor dove mensen? Dat kan niet, denk ik, hè?

LISA: Nee, dan ga je naar een reguliere universiteit. D'r is maar één universiteit ter wereld voor doven. Dat is Gallaudet in Amerika. Vrienden van mij zijn er wel geweest, maar dat is ongelooflijk duur. Dus niet iedereen kan het zich veroorloven om daarheen te gaan. In Nederland moet je gewoon naar een gewone reguliere horende, ja, hoe, hoe noem je het horende universiteit en ja dan met een tolk erbij.

NYD: Nog heel even terug over die identiteit, hè, want voor slechthorenden of doven die luisteren, tieners misschien, of nog jongeren, heb je daar een tip voor?

LISA: Tips over identiteit, of ontwikkeling?

NYD: Je zei net van 'Ik vond het moeilijk om m'n identiteit te zoeken, want dat doof zijn... los van dat doof zijn, wat is mijn identiteit?'

LISA: Ja, ik denk dat als er ouders zijn van dove kinderen die luisteren. Voor pubers is het lastig. Ik had toen het idee: ik wil bij de horenden horen, ik wil niet anders-zijn ik wil niet de uitzondering zijn, ik wil gewoon inblenden. Ik wil d'r gewoon bij horen. Dus ik heb jarenlang mijn doofheid ontkend en gedaan alsof het niet bestond en daar ben ik ook wel verdrietig over geweest. Waarom moet ik nou doof zijn? Tot ik naar een dovenomgeving ging en dat woord ineens niet meer belangrijk was. Mijn

doofheid was helemaal niet meer belangrijk. Ik was gewoon Lisa en ik denk dat dat belangrijk is voor iedereen en ik weet nog toen mijn ouders... die zagen natuurlijk ook dat ik niet gelukkig was. Dus die probeerden me te stimuleren om naar dovenbijeenkomsten te gaan. En ik was toen dertien toen ik naar het gebarencafé ging en ik was echt zo'n bleue puber met allemaal van... iedereen was een kop groter dan ik. En dan kwam ik aan bij de bar en die keken zo van: hé, wat doe jij hier? Maar dat heeft me wel geholpen, want ik kwam andere doven tegen en dat was heel ja, inspirerend en nou ja, die hadden natuurlijk ook gewoon hun leven en die hadden ook wel de ervaringen die lastiger waren. Maar daar kon je het er in ieder geval over hebben en dat heeft mij toen heel erg geholpen. Dus de tip die ik zou geven: zoek doven op, ga op zoek naar plekken waar ze samenkomen.

ML: En was het voor jou een drempel? Want jij zegt: ik wilde eerst eigenlijk net doen alsof dat doof zijn, alsof dat niet een issue was. Was het voor jou een drempel om dan de dovengemeenschap op te zoeken als tiener of toen je dat had gedaan, was het gewoon: oh, dit is het. Love it. Dit zijn mijn mensen?

LISA: Het klinkt misschien heel lullig, maar je wil natuurlijk heel erg laten zien dat je de dovengemeenschap niet nodig hebt, omdat je zelf heel goed in die horende wereld kunt functioneren. Dat wil je een soort van bewijzen. Maar zo leuk is die horende wereld helemaal niet. Ik bedoel, ja, echt de aansluiting lukt toch ook niet of is moeilijk of kost ongelooflijk veel energie. Dus hoe maak je dan die overstap? Ja, dat is lastig. Ik had ineens het besef: dit is wat ik moet doen. Wat wel heeft geholpen, is dat mijn ouders me daarin stimuleerden en daarin steunden om dat vooral te gaan doen. En ik had natuurlijk een dove broer en dat heeft een enorm voordeel. Dat je een dove broer hebt met wie je daarover kunt praten. En mijn broer probeerde me ook wel naar die dovengemeenschap, in die richting te duwen. Dus ik denk dat de omgeving daarin heel belangrijk is. En de dingen die mensen om me heen zeiden zal ik nooit vergeten. Dan werd gezegd van 'oh, je hebt die doven niet nodig'. Als je dat als ouder zou zeggen en je zou dat van je ouders horen dan denk je - [tolk: nee, sorry ik heb het even niet] - Sommige mensen die dingen in je omgeving zeggen blijven altijd hangen. Dus stel dat de ouders zeggen: 'je moet niet bij die doven willen horen of je moet daar niet naartoe gaan'. Dat heeft natuurlijk invloed op hoe je je voelt. Ook over je eigen doofheid, dan krijg je meteen 't idee: o blijkbaar is dat iets

waar ik me voor moet schamen, dús moet ik dat vooral niet doen. Dus zoek in je omgeving mensen die je daarin steunen. Maar ja, dat is niet zo makkelijk. Ik bedoel, doven vind je niet zomaar op straat. Gelukkig heb je nu social-media, je kunt altijd dove mensen volgen oo social-media, d'r zijn verschillende evenementen die georganiseerd worden, dus daar kun je altijd naartoe.

ML: Ja, lang leve het internet dan ook in deze tijden

LISA: Ja, ja

ML: En het is net als met... als je het hebt over je lijf, bijvoorbeeld, dat wij ook wel mensen ervan bewust proberen te maken van: als je een kind hebt, probeer ook je eigen lijf niet af te kraken en wees daar voorzichtig mee. En dat is natuurlijk hetzelfde. Zorg gewoon dat iemand zich hoe dan ook waardevol voelt en dat je goed bent zoals je bent. Je bent al perfect, maakt niet uit of je nou wel of niet hoort of hoe je d'r ook uitziet. Dat maakt niet uit. En dat zou je dan dus...

LISA: Precies

NYD: Dat zouden de ouders gewoon altijd mee moet geven, natuurlijk

ML: Als kind zoek je gewoon naar een plek waar je bij hoort en dat is met dovencultuur natuurlijk precies hetzelfde. Dat is je safe space, je warme bad. Daar kan je opladen en dan zien we wel weer verder daarna.

LISA: Klopt

ML: en laten we het eventjes hebben over NGT, Nederlandse Gebarentaal, want dat is een taal met ja, nou wel ook een rijke geschiedenis

LISA: Zeker

ML: wil je daar wat over vertellen, over NGT?

LISA: NGT, Nederlandse Gebarentaal, het klopt inderdaad wat je zegt, heeft een hele rijke geschiedenis, een heel pijnlijke geschiedenis, ook wel vooral pijnlijke geschiedenis. 100 jaar? Hoe lang is het geleden? 1880, laat ik gewoon het jaartal noemen. Rond die periode is er een congres georganiseerd in Milaan waar gezegd werd: 'laten we die gebarentaal maar even niet meer doen. Laten we gaan voor de orale methode.' En ook in Nederland is dat jarenlang zo geweest. Dus dat binnen het onderwijs er niet gebaard mocht worden. Als je wel gebaard had, gebaren gebruikte, werd je echt op je handen geslagen. Dan werd je gestraft. Dus de visie op gebaren was heel negatief. Mensen zeiden 'ja, het is een heel primitieve taal'. Daar kun je niet echt goed mee communiceren en d'r zijn nu nog steeds mensen hè, die dat denken. Ik heb heel vaak de vraag gehad: 'Goh, kun je in gebarentaal wel alles zeggen?' Geloof mij, in gebarentaal kun je alles zeggen, echt ja.

NYD: Je had ook laatst een arts toch, die zei van 'dat gedoe met je handen'. Of zoiets had-ie over jou gezegd: 'doe je dat ook, dat gedoe met je handen?'

LISA: Klopt. Ja, inderdaad, dat was bij de KNO-arts. Ik was daar voor een gesprekje en die vroeg toen: 'doe jij ook dat gedoe met je handen?', en nou ja... dat soort opmerkingen, dat soort dingen. Vroeger kreeg je dat veel vaker hoor, bij het uitgaan of gewoon op random plekken dat mensen zeiden 'oeh' en dan begonnen ze mij een soort van raar na te doen. Ongelooflijk respectloos. Het gebeurt! Ik heb voor mijn gevoel, ik weet niet of het klopt hoor, ik heb het idee dat dat nu wat minder is, ook wel door de bekendheid en de aandacht die ervoor is. Die er nog niet genoeg is. Maar ik heb het idee dat het beter wordt. Of ik zie het niet meer zo. Dat kan natuurlijk ook.

ML: En Nederlandse Gebarentaal is ook sinds twee jaar, geloof ik, toch als officiële taal erkend?

LISA: ja klopt

ML: ik vind dat, ja, heel kort, echt genant kort geleden, maar het is goed dat het zo is.

LISA: Ja, klopt, ja, dat is zo ja, dat is een strijd geweest van 30, 40 jaar lang om de erkenning van de Nederlands gebarentaal er te krijgen. Ja, ik denk dat inderdaad, dat het twee jaar geleden is, dat die eindelijk erkend is en ik weet dat nog. Ik was heel blij. Ik heb toen echt gehuild van blijdschap. Ik bedoel, ik heb redelijk geluk gehad dat ik deze generatie ben, dat ik in deze tijd heb geleefd, omdat mensen van oudere generaties echt mishandeld werden, gestraft werden, lijfstraffen kregen omdat ze gebaarden, dat is gewoon triest. Dus eindelijk zien mensen dat en: mijn taal mag er zijn. Ik hoef me er niet voor te schamen, ik kan er trots op zijn.

NYD: Ja, ja, en ook een een misverstand is dat dat je bijvoorbeeld ondertiteling zou kunnen gebruiken in plaats van NGT. Waarom? Waarom klopt dat niet?

LISA: Nou ja, wat ik in het begin zei, d'r zijn natuurlijk verschillende categorieën hé, onder de noemer doof, je hebt doven die doof geboren zijn, een hele leven al doof zijn en - niet iedereen - maar die met Gebarentaal zijn opgegroeid. En er zijn plots-doven, die zijn met Nederlands opgegroeid. Je hebt ook tweetalige doven, nouja, je hebt echt werkelijk iedere variant. Voor heel veel doven of voor sommige doven is ondertiteling prima. Maar d'r zijn ook behoorlijk wat doven, voor wie de Nederlandse Gebarentaal de moedertaal is en de Nederlands Gebarentaal heeft niets te maken met het Nederlands. Dat is niet hetzelfde, dat heeft een eigen grammatica, eigen woorden, eigen begrippen dus dat kun je niet één op één weergeven zeg maar, dus dat is niet één op één hetzelfde; Nederlands en Nederlands gebarentaal. Dus dan is een tolk inzetten de beste oplossing. Dus dat is heel belangrijk, ook bij de persconferenties natuurlijk, waar een tolk werd ingezet, zodat je direct toegang hebt tot de informatie in je eigen moedertaal

ML: Ja, en ondertiteling is dus eigenlijk alsof je een soort tweede taal leest, eentje die je niet helemaal machtig bent

LISA: Ja, precies. En de nuance in de ondertiteling mist. Wat iemand zegt als iemand dat heel heftig zegt. Emoties worden niet weergegeven in tekst en in Gebarentaal heb je dat wel, heb je die intonatie wel, dus dat is het verschil. Daarover gesproken trouwens, over ondertiteling, de Amerikaanse ondertiteling, daarin heb je Engels, met *close captioning*, da's een symbooltje CC, en dat is echt veel beter,

omdat daar ook omschreven wordt wat er in de omgeving gebeurt. Dus er valt een glas om of er is muziek te horen, dat soort toevoegingen. En hier in Nederland mist dat bij Nederlandse ondertiteling en dat is toch heel beperkt. Alleen de tekstuele weergave van wat er wordt gezegd. Maar wat er verder te horen is, weten we niet. Als er ineens iemand vermoord zou worden en daarvoor heb je al spannende muziek in de film, jullie voelen dat dan aankomen. Voor mij is het ineens: wow, waar komt dit vandaan? Dus ja, het geluid heeft meer dan alleen maar...

ML: Haha, ja, dat make sense. En wat ik grappig vond, want je bent naar onze theatershow geweest en toen appte je ons een paar dagen later: nou, ik vond de show heel leuk, maar ik kon wel zien, of tenminste ik kon wel merken, dat er een mannelijke tolk was die op bepaalde manieren woorden tolkte. Dus dat was een soort eigen interpretatie, denk ik dan?

NYD: Een mannensausje over onze show

ML: Een mannensausje over de show

LISA: Ja. Klopt!

NYD: Maar hoe dan? Hoe werkt dat?

LISA: Nou bijvoorbeeld, om een heel concreet voorbeeld te geven. Er werd gesproken over masturberen. Maar hij zei masturberen als in: de mannelijke vorm van masturberen, het aftrekken. Maar daar hadden jullie het helemaal niet over. Toen dacht ik: ja, nee, dat is echt weer typisch een man. En ook nog een ander voorbeeld over klaarkomen, dat gebaar daarvoor

NYD: Een soort spuitgebaar is dat

LISA: Ja, een spuitgebaar, ja, precies ja. En toen dacht ik ook: ja, dat is niet.... Ik bedoel, hè, vrouwen kunnen ook op die manier klaarkomen, maar vaker is het een andere vorm van klaarkomen. Dus nou ja, met die twee concrete voorbeelden dacht ik: ja, dit is echt wel een man die het aan het tolken is.

NYD: Heel interessant, ja, want wat mij ook opviel kijk, wij zijn echt, wij zijn zeg maar op 0,1 van onze tot 10.000-reis om NGT te leren. Dus ik weet eigenlijk nog vrijwel niks. Maar goed, het viel me wel op dat bijvoorbeeld het gebaar voor 'vrouw' met zo'n haarknipje dat het een beetje zo... of meisje, dat het zo stereotype is allemaal. Hoe kijk je daarnaar?

LISA: Klopt. Ja, nee, dat is helemaal waar.

NYD: Ook logisch, want iconisch.

LISA: Ja, precies ja, dus er zijn bepaalde dingen dat ik denk, hmm, daar zou verandering in mogen komen. Dingen kunnen met hun tijd meegaan, maar dat is ook weer lastig. Het is ook namelijk wel heel erg duidelijk meteen, het is visueel. D'r is ook International Sign en dan is dit het gebaar *maakt ronde beweging ter hoogte van borst* nou dus echt het borstgebaar en dan is dat nog erger. Ja, ik bedoel, je doet ook niet het gebaar voor piemel voor man. Waarom doe je wel het gebaar borst voor vrouw? Dus hè, we hebben ook geprobeerd, dat andere gebaar voor vrouw, dus dat oorbel gebaar, dan is wat minder minder stereotype.

NYD: Oja, oorbel, niet haarknipje, dat zei ik fout net

ML: Taal verandert, dus NGT verandert ook, dus is het waarschijnlijk dat dit soort woorden, dit soort stereotype woorden, dan uiteindelijk dan ook dus anders worden? En wie bepaalt dat? Dat groeit gewoon met de gemeenschap mee dan? Als genoeg mensen denken: 'dit moet anders', passen we het aan?

LISA: Ja, ik denk dat dat hetzelfde gaat als bij het Nederlands. Als genoeg mensen zeggen: hé, laten we dit eens anders noemen, dan verandert het wel. Wij hebben wel het Nederlands Gebarent centrum. Bepaalde Nederlandse woorden, daar is nog geen één concreet gebaar voor en dat is wel nodig. Dat is wel handig om daar een gebaar voor te hebben en daar hebben ze het Gebaren Atelier voor. Dat is een groep die samenkomt en overlegt welke gebaren worden er zoal gebruikt in Nederland, zijn er in omloop of internationaal wordt er ook wel gekeken. Wat wordt

er voor deze term gebruikt? Laten we kijken wat dan het meest passende is, en dan wordt het gepubliceerd. Als in: dit gebaar wordt het meest gebruikt of past het best bij het concept. Dus, het kan zijn, bijvoorbeeld het gebaar voor lesbi's, homo, lesbienne en homo, ja, dat is ook totaal niet meer passend. Lesbisch is een beetje de tond tussen twee benen zeg maar

ML: Ik vind die heel leuk!

LISA: *lacht* Ja? Oké, ja, sommige mensen vinden dat prima, andere mensen vinden het toch wat minder passend. En ook het gebaar voor homo. Het tikken op de handrug. Het is heel erg denigrerend. Dus het wordt wel geprobeerd om dat te veranderen naar twee andere gebaren die ook internationaal worden gebruikt. Taal moet natuurlijk ook ontwikkelen, heeft z'n tijd nodig om te veranderen

NYD: Ja.

LISA: Doe je niet zomaar

NYD: Ik zag wel op het gebarenwoordenboek dat het woord brus of sibbe, dus een genderneutraal woord voor broer of zus, was toegevoegd. En toen was ik zo van YEAHHH, want ik weet niet of dat al in de van Dale staat, maar het staat dus wel in het gebarenwoordenboek.

ML: Dat is erg vooruitstrevend!

NYD: Lekker bezig, mensen!

LISA: Ja, nice!

NYD: Euh, even kijken... NGT-wise zijn we dan denk ik euh... Ja, we kunnen eindeloos praten over NGT denk ik. Maar laten we inderdaad doorgaan en dan even een korte tolkenwissel doen. Oké, dan gaan we door met de shit waar jij mee moet dealen als dove vrouw. Kun je een paar voorbeelden geven?

LISA: Ja, sommige dingen, de shit waar ik als doof persoon mee moet delen, die heb ik, of de shit waarmee ik moet dealen als dove vrouw of alleen als vrouw of als de combinatie: als dove vrouw. Ja, ik denk dat ik, als ik het heb over als dove vrouw zijnde ja, iedereen heeft het natuurlijk op straat wel eens meegemaakt dat je wordt nageroepen of nagefloten of dat er dingen worden geroepen naar weet ik veel. Nou ja, dat hoor ik dus niet, maar ik zie het wel gebeuren. Dus ja, ik heb geen flauw idee wat iemand dan zegt. Dus het kan heel erg zijn, of misschien wel heel positief. Maar het blijft nog steeds heel raar als iemand je op straat na roept en soms voel ik me daar nog een beetje onzeker, omdat ik denk van: wat zeg je nou, moet ik daarop reageren of niet? Dus ja, daar word ik wel wat onzeker van, bijvoorbeeld voordat ik hier kwam. Ik liep toen dus hiernaartoe en toen opeens was een fietser, een man, die schreeuwde iets naar mij, dus ik dacht van: oké, wat gebeurt er allemaal? Wat heb ik gedaan? En ik wist ook niet wat-ie zei en iedereen keek opeens naar mij op straat. Ik dacht van oké, ja, ik weet niet waar dat dan mee te maken had. Maar goed, zeg maar buiten de dovengemeenschap, kunnen mensen mij als dove persoon of dove vrouw of als vrouw eigenlijk op alle drie gebieden eigenlijk onderdrukken of discrimineren. En ik denk: tuurlijk is het vervelend. Ik heb ook vervelende dingen meegemaakt als vrouw zijnde ook tijdens uitgaan bijvoorbeeld, bijvoorbeeld mensen die je dan betasten of dingen tegen je zeggen of typen in mijn geval, dat is ook wel vervelend en dat komt ook wel aan. Ja, maar dat gebeurt dus niet alleen buiten, maar ook binnen de dovengemeenschap. Dus ja, helaas moet ik zeggen dat we binnen de dovengemeenschap ook te maken hebben met seksisme en ook racisme. Validisme speelt er ook. Dat hebben we ook allemaal in de dovengemeenschap dat gebeurt daar ook. En ik denk dat heel veel mensen een beeld hebben van, of veel doven hebben het beeld van: wij zijn doof en wij zijn allemaal hetzelfde en we hebben allemaal dezelfde ervaringen en het is echt wij versus de horende, maar eigenlijk met heel veel dingen moeten wij ook kijken naar onze eigen positie. Ik ben een witte dove vrouw. Ik heb de ervaring van racisme niet, maar ik weet wel dat het gebeurt en ik heb ook stomme dingen gedaan, dus ik moet ook altijd kijken naar m'n eigen positie, wat dat dan is. Want we hebben ook wel invloed daarin op elkaar en ik denk dat dat ook wel heel erg mist. Ik heb dat ook wel meegemaakt als dove vrouw. Dat er van dove mannen opmerkingen komen of fysiek grensoverschrijdend gedrag of betuttelend gedrag. Of dat ze denken dat ik zwak ben, omdat ik vrouw ben. Dus

dat soort dingen gebeuren dan ook. Ja, dus dat is heel triest, maar het gebeurt overal.

NYD: Ja, in elke community

LISA: Niet alleen in de dovengemeenschap, maar overal in de samenleving

ML: Ja, je ziet dat in elke wereld binnen een wereld, zie je al die verschillende mechanismen

LISA: Ja, en ik denk ook misschien wat het nadeel dan is voor dove mensen, is dat we eigenlijk al veel informatie missen in de samenleving, dus bepaalde discussies die daar gaande zijn, of onderwerpen die spelen, dat komt ook niet altijd bij ons aan, omdat het niet toegankelijk is in Nederlandse gebarentaal of het wordt niet ondertiteld of wat dan ook. En ja, op dat soort gebieden heb ik soms het idee dat ik achterloop, omdat die informatie gewoon niet beschikbaar en toegankelijk is. En ja, dan is het natuurlijk wel een dubbel obstakel.

NYD: Ja, dan wordt jou eigenlijk de optie om überhaupt het te weten, die wordt je ontnomen. Of je het vervolgens zou willen weten, dat is dan weer een tweede, maar je kan er eigenlijk niet eens bij.

ML: Nee, want waar wij vaak roepen 'educate yourself' ofzo. Dat kan dan eigenlijk niet.

LISA: Ja

ML: want je kan er niet heen. En podcast zijn daar natuurlijk eigenlijk bij uitstek een voorbeeld van, want ontzettend ontoegankelijk. Hoe kijk je naar de podcastwereld?

LISA: Ja, nouja, dat weet ik niet, ik ken het niet, ik bedoel, het is een onbekende wereld voor mij. Nou voelt het soms wel als een groot gemis voor mij. Of nou ja, ik weet natuurlijk niet wat ik niet weet, maar ik mis wel heel veel informatie. Wat er wel

allemaal is. Het is er, maar ik kan er niet bij en dat is wel heel jammer dat dat niet kan en is een gemiste kans.

NYD: Ja, vooral natuurlijk nu, podcasts groter worden en dan heb je bijvoorbeeld een podcast die heel veel geluisterd wordt. 'Brand in het landhuis' of zo. Dat is dan een voorbeeld van soort true crime-achtig iets wat dan heel erg zo in kranten, of dan zie je dan opeens overal oppoppen en dat is dan totaal niet toegankelijk.

ML: En ik denk dat wij allebei wel, podcast nu heel erg gebruiken als leermedium. Als wij iets meer willen weten over een onderwerp, zoek ik altijd eerst een paar trefwoorden in de podcast-app en vaak is daar wel een podcast over gemaakt, die ik dan kan luisteren. Dat is echt een bron aan informatie, die voor mij... nou vrij recent, nu misschien wel echt het eerste waar ik naar grijp. En die hele wereld wordt jou eigenlijk compleet ontzegt als doof mens.

LISA: Ja, precies dat ja, nou denk ik ook wel dat... als ik kijk naar de afgelopen tijd. Er komen natuurlijk allemaal nieuwe dingen op. Dus wij hadden natuurlijk al vlogs die waren heel populair, daar keek iedereen naar. Dat keken wij niet hè, doven keken geen vlogs

NYD: Geen ondertiteling

LISA: nee, precies. En we hadden daarvoor ook bijvoorbeeld een simpel voorbeeld: maar ook op TV, weet ik nog vroeger van toen ik klein was. Ik keek alleen naar Amerikaanse programma's omdat dat de enige programma's waren die ondertiteld werden. Dus de rest was allemaal niet ondertiteld. Dus bijvoorbeeld de Spongebob ofzo, dat werd niet ondertiteld, dus dat keek ik niet. Bijvoorbeeld 'Little House on The Prairie' keek ik dan of 'the A-team'. Dat waren programma's die ik keek. Maar ja, ik was best wel jong, moet je voorstellen, ik was een jaar of zes, zeven en keek al dat soort programma's. Maar ja, ik had geen andere keus op dat moment. Dus ik heb nu het gevoel van: ja, we hebben nu vlogs prima, maar ik kan ze niet kijken en dan heb je dat ook weer met de podcast. Die zijn dan ook weer niet toegankelijk. Dus ja, dat is alweer de zoveelste keer dat ik denk: ja. TV wordt langzaamaan dan toegankelijk.

Fijn. Vlogs worden ook heel langzaam ondertiteld en ja, podcast worden hier en daar wel als transcript aangeboden, maar ik loop altijd achter.

NYD: Ja, en ook met een transcript, het is natuurlijk heel veel pagina's tekst, het is ook een heel andere manier van een podcast communi... consumeren, wou ik zeggen, consumeren. Dus ja, het is het ook net niet ofzo.

ML: Ik heb wel gelezen over een app die Doofpod heet, die nu in ontwikkeling schijnt te zijn, die misschien nu in de lente wordt gelanceerd, waardoor podcasts ook voor dove mensen geschikt worden gemaakt. Ik weet er de details niet van, maar ik ga wel eventjes die link in de show notes zetten, want iemand wees me hier op. Maar dit is dus wel iets wat bijvoorbeeld ontwikkeld wordt of waar mensen mee bezig zijn, om podcasts zo te maken dat je je niet door een transcript hoeft te ploegen als je mee wil krijgen wat erin gezegd wordt, maar dat je ook daadwerkelijk de podcast kan zien.

LISA: Ja

ML: Dus ja, da's iets? Misschien? Doofpod heet het

LISA: Ja misschien, ja, oké, oké

NYD: En bijvoorbeeld ook, want het gaat nu eigenlijk te lang ook over podcasts

ML: Sorry

NYD: Gaat nergens over

ML: Excuus

NYD: Maar, nee, maakt helemaal niet uit. Maar ook bijvoorbeeld als je in de trein zit, heb je ook wel dat het omgeroepen wordt en dat het dan niet altijd zichtbaar is. Dat soort dingen. Zijn dat dingen die je ook veel meemaakt?

LISA: Ja zeker, nou is het gelukkig wel zo dat we tegenwoordig allemaal een smartphone hebben, dat is een heel groot voordeel. Als er dan iets gebeurt dan kan je het opzoeken. Maar wat vaak genoeg gebeurt, is dat je dus niks kan vinden als je vast zit in de trein. Maar je hoort verder ook niet wat er gebeurt. Dus dan moet je dus zelf je best gaan doen of met iemand communiceren, via je telefoon die naast je zit, van joh wat gebeurt er? Maar het is altijd wel je eigen initiatief, altijd de vraag. Dus dat zou ook, ja, niet zo hoeven te zijn. Soms heb je een asociale dag waarop je niemand wil spreken, maar dan moet je toch even contact maken. Dus dat heb je wel. En dan moet ik zeggen: de NS wordt wel steeds beter. Dus er zijn ontwikkelingen gaande daar. Maar nou ja, het blijft wel zo dat ik de omroep niet ga horen en dan zie ik soms opeens mensen lachen. Dan denk ik: Oké, de conducteur zal vast wel iets grappigs hebben gezegd, maar ja, ik zou niet weten wat

NYD: We hadden een vraag van een luisteraar, van Marco. Die zijn namelijk van: 'stel, je komt een doof persoon tegen'. Dus nou, stel je vraagt aan Marco in de trein van hé, kan je me helpen effe vertellen wat er gezegd wordt, 'wat is dan respectvol om te doen als je geen NGT-beheerst? Wordt het bijvoorbeeld gewaardeerd als ik zelf gebaren bedenk of is dat respectloos? Is het oké als ik m'n telefoon erbij pak om iets te typen?'

LISA: Ja, op zich kan allebei. Het zelf gebaren bedenken, dat ligt er geheel aan hoe je dat doet. Als je opeens gek gaat doen met je handen, werkt dat niet per se. Maar als je gaat wijzen of bepaalde bekende gebaren, iconische gebaren, gaat maken, bijvoorbeeld het gebaar voor drinken, dan waardeer ik dat persoonlijk wel heel erg, als iemand daar moeite voor doet. Maar ik weet niet of iedereen dat waardeert. De veiligste optie is natuurlijk om je telefoon te pakken en daarin te typen. Maar ja, niet iedereen vindt dat fijn. Dus dat is ook weer erg persoonsafhankelijk en ik zou zelf zeggen: probeer allebei een beetje. Als het niet gaat met typen, probeer dan te gebaren of andersom. Je getypte tekst laten zien met wat gebaren d'rbij, dat zou ik zelf het prettigste vinden. Ik bedoel, ik heb vaak genoeg meegemaakt dat iemand denkt: oh, laat maar en die is dan alweer weg. Dan denk ik van oké, dat is al helemaal asociaal als iemand dat doet. Dus je kan best even een poging doen en proberen en de intentie hebben om communicatie te hebben met iemand anders en je best daarvoor te doen. Daar ben ik ook al heel blij mee.

NYD: Je bedoelt mensen die denken: o ze is doof, oh, laat maar, dan lopen ze gewoon weg?

LISA: Ja, dat gebeurt vaker. Ik woonde vroeger dus in het centrum en daar kwamen natuurlijk vaker mensen aan de deur om iets te verkopen of ze kwamen met zo'n collectebus langs en dan deed ik de deur open en dan begonnen ze te praten. En dan gaf ik aan dat ik doof was en dan kreeg ik een duim van: Ja, laat maar. En toen dacht ik: oké... deur dicht. Echt en soms denk ik: ja is goed, weet je, ik heb d'r dan toch geen zin in, maar op andere momenten denk ik van: kom op nou, doe gewoon een beetje je best, maar ja, dat gebeurt echt heel erg vaak, ook met m'n huisgenoten, toen we met z'n drieën woonden, iedereen had tientallen ervaringen met zoiets.

ML: Zou het beste eigenlijk zijn dat iedereen gewoon een bepaalde mate van NGT leert?

LISA: Ja, zeker

ML: Want wij hebben het er wel over gehad dat het eigenlijk heel apart is, dat we dat niet leren, want jij Nydia had ergens gezien als kind krijg je wel een soort alfabet te leren op school?

NYD: Ja, wat ik hoorde van een vriendin, is dat haar kleuter, die krijgt dus op school een alfabet, wat ze met de hand spellen als ondersteuning om het makkelijker te leren. Maar dat is dus niet, dat had ik effe opgezocht, is dus niet het NGT-alfabet en dat verbaasde mij erg

LISA: O, nee! Echt?! Neeeeeee. Wat? Hoezo? Dat is wel erg

NYD: Ja, geen idee, ik weet niet precies wat voor alfabet het dan wel is, want ik dacht: oh, maar dat is handig, want dan leer je het dus wél al heel jong aan kleuters! En dat is alleen maar het alfabet, ik snap ook wel, dat is ook net niks, maar het is wel

meer dan niks. Dus ja, maar het is dus een heel ánder alfabet. Dus je kan er niks mee.

NYD: Maar stel, iedereen zou kunnen vingerspellen dan zou je daarin dus al een bepaalde mate van communicatie hebben en altijd, of iemand doof is of niet, íets kunnen zeggen, d'r is iets van communicatie mogelijk dan.

LISA: Ja, ja, precies, maar ik denk ook, dat is ook wel het minimale. Als je kan vragen aan iemand: hé, alles goed, hoe heet je? Ik bedoel, zo ingewikkeld is het allemaal niet. Dat zijn echt van die basisdingen om een gesprek te kunnen voeren en het alfabet kunnen dat helpt ook wel inderdaad. Maar ja, dat is niet echt Gebarentaal

NYD: Nee

LISA: Dat je iets kan spellen, dat moeten we eigenlijk een beetje los zien. Maar het zou heel erg helpen als je de basisgebaren kent. Maar ik moet zeggen, ik vind het wel heel erg om te horen, ik heb ook inderdaad ook op Twitter een keer gezien dat iemand wat stuurde, dat z'n kind gebarentaal leerde, en toen bleek dat dus iets zelf verzonnen te zijn in plaats van een echte Gebarentaal en dat ik denk: ja, bizar, waarom volg je niet gewoon NGT, want dat dat hebben we al.

NYD: En wat is een goeie plek om NGT te leren voor mensen die dit horen en denken: Nou ja, ik wil eigenlijk wel. Heb je een tip, of bijvoorbeeld video's online ofzo?

LISA: Ja, er zijn verschillende plekken in Nederland waar Gebarentaal wordt aangeboden, waar je het kan leren. Ja, hoe goed de kwaliteit van de cursus is, is heel wisselend en jullie vertelden dat jullie bij TYD een cursus volgen. Nou ja, dat is een goeie plek inderdaad om Gebarentaal te leren. Ze hebben ook een heel mooi platform met heel veel dove mensen, die dus de Gebarentaalfilmpjes hebben gemaakt. En het Nederlands Gebarentaalcentrum heeft zelf geen cursus, maar ze hebben wel een gebarenwoordenboek, wat ze hebben. Dus daar kun je ook gebaren opzoeken. Maar ja, kijk op social media, ik bedoel, je kan ook gewoon doven van

overal en nergens volgen, die dus zelf filmpjes in Gebarentaal plaatsen. Dat kan je proberen te volgen. Is natuurlijk niet het makkelijkste, maar als je gewoon blijft kijken en ja, op een gegeven moment, ja, hoop je gewoon dat het dan eindelijk lukt om ze allemaal te volgen.

NYD: Ja, er blijft vanzelf wat hangen ook

ML: Ik had dus in de, ik denk, bonuspodcast gezegd dat we Gebarentaal gingen leren. En toen had ik iets geroepen van: 'oh, dat is leuk, want dan kunnen we ook dwars door ramen heen gewoon met elkaar praten'. En toen kregen we net van een luisteraar de vraag: 'wat vind je ervan dat mensen NGT willen leren om bijvoorbeeld door het raam elkaar te verstaan? Sorry, ML.' Ik ben wel benieuwd wat je ervan vindt

LISA: ja, prima. Ja, ik bedoel, ik ben al blij dat iemand dan Nederlands Gebarentaal dan leert. Ja, het heeft voordelen, je kan door ramen communiceren, je kan ook in lawaaijige ruimtes in een café met elkaar communiceren. Je hoeft het niet alleen voor ons te leren, maar het is natuurlijk ook... andere voordelen kan het ook met zich meebrengen.

ML: I KNOW! Ja, dat lijkt me ideaal. Je kan in allerlei dimensies kan je opeens gewoon met elkaar praten, gaat een wereld voor me open, nu al en ik kan pas tellen

NYD: en dan deed ze het nu nog net verkeerd voor ook

ML: o sorry, één, twee, drie, vier, vijf

LISA: oké, ziet er goed uit

NYD: Oké, even terug naar de shit en even terug naar niet naar jouw tel-skills

ML: Sorry, excuseer. Oh nee, ik moet geen sorry zeggen, geen sorry. Ja. Oh ja, hoe kunnen we d'r voor zorgen dat werkplekken en onderwijs, winkels, nou ja, eigenlijk gewoon de hele maatschappij inclusiever wordt voor dove mensen? Want zoals het

nu is, het is misschien beter dan vroeger, maar we zijn er nog lang niet. Wat zou jij graag zien?

LISA: Nou, ja, dat iedereen Gebarentaal leert, beetje flauw om te zeggen, misschien, maar dan ben je gauw klaar. Ja, hoe maak je dingen toegankelijker? Ja, ik zou zeggen: stoppen met alleen maar kijken naar het auditieve stuk. Maak dingen visueler en op die manier toegankelijk. En dat is natuurlijk niet alleen voordelig voor dove mensen, voor ons, maar hoeveel andere mensen vinden het ook prettig als je op verschillende manieren informatie aangeboden krijgt? Bijvoorbeeld, dat kan in de vorm van tekst of ja, in gebarentaal. Ik snap dat dat niet realistisch is om dat overal te doen. Dat zou natuurlijk mooi zijn, de ideale wereld als dat kan. Maar je kan tekst natuurlijk ook in eenvoudig Nederlands aanbieden, gebruik maakt van plaatjes. Daardoor wordt ook al visueler. Of dat je tekeningen gebruikt. Ja, weet ik veel, ik bedoel, bedenk het maar. Maar als het maar visueel is, dan maak je het al toegankelijk en dat zou al heel veel schelen. Ja, dat eigenlijk, ja, dat zou ik dan vooral zeggen.

NYD: Ja, meer visuele aspecten. Lijkt me ook heel logisch, om daar maar eens te beginnen. Oké, we moeten langzaam gaan afronden. Laten we effe duiken in kijk- of leestips of dingen die mensen tot zich kunnen nemen als ze zich verder willen verdiepen in de dovencultuur.

LISA: Ja, in het begin zeiden jullie ook al het boek 'Hier zijn wij'. Ja, ik heb daar zelf aan meegewerkt, dus het is een beetje zelfpromotie. Maar goed, dat is een heel mooi boek, eenvoudig, duidelijk geschreven, ook heel visueel, dus dat zou zeker mijn tip zijn. Lees dat. En ik heb een heel lijstje meegenomen

NYD: Ja leuk, kom maar door!

LISA: En als je dus echt de diepgang wil opzoeken over dit onderwerp, dus als je wil kijken naar de geschiedenis van de dovencultuur, kijk dan naar het boek van Corrie Tijsseling en dat heet 'School, waar?' en dat gaat over de geschiedenis van het dovenonderwijs. Dat is een ontzettend interessant boek en dat is van haar promotieonderzoek dus het is echt wel een behoorlijk dik boek, zware kost, maar

zeker heel erg interessant. En als je iets luchtigers wil lezen, dan kan je het boek 'True Biz' lezen. Dat is van Sara Novic, dat is een Amerikaanse schrijfster, en zij heeft een roman geschreven en daar gaat het dus over een paar dove leerlingen die op een dovenschool zitten. En nou, hoe het leven hun vergaat en dat is een heel leuk verhaal. En als het goed is, komt het boek ergens in de zomer uit. Ja, het is ook wel een beetje zelfpromotie, want daar heb ik dus ook weer aan meegewerkt. Maar dat komt dus, de Nederlandse vertaling daarvan, komt uit in de zomer. Wat je gezien moet hebben, is de aflevering van de Hokjesman, over doven. Dat is een hele leuke aflevering, heel mooi gemaakt. Ik heb ook echt het idee... ik voel daar herkenning. En 'Doof kind', dat is een docu van Alex de Ronde en hij heeft over zijn dove zoon een docu, van Tobias de Ronde, een docu gemaakt. En dat is ook gewoon leuk om te kijken, want ja, je ziet gewoon hoe hij zijn leven leidt, bijvoorbeeld dat ie blowt in de badkamer. Maar goed, hij moet zelf weten wat ie doet, maar

NYD: Maar heel leuk dat dat zijn vader... omdat hij vanaf jongs af aan al gefilmd is, dat je echt zo een hele ja... jong kind, tiener, dat je dat helemaal meekrijgt en Tobias is dus de NGT-leraar bij TYD, dus ik had eerst een aantal weken les van hem gehad en toen ging ik die docu kijken. Dus dat was voor mij nog leuker, want ik dacht, omg, dat is gewoon mijn leraar! En dan zie ik gewoon helemaal zo zijn levensverhaal, maar echt ook... Ja, een heel mooie documentaire.

ML: En ik zat vanochtend nog de aflevering van de Hokjesman te kijken. Ik moet dus altijd: ja, dat kan je dan dus niet horen, maar er zit hele mooie muziek achter. Ik moet ook altijd -maar volgens mij gebruiken ze het bij elke aflevering - heel hard huilen aan het eind, omdat ik die muziek dus zo mooi vind. Dan heb ik het gevoel dat je een soort weer die wereld verlaat waar we dan in hebben gezeten, begin bijna weer te huilen. *lacht* Ik vind die muziek dus echt prachtig

LISA: Ahhh

NYD: En nog die realityserie op Netflix

ML: Oh ja

LISA: Oja, dat heb ik pas afgekeken dat is The Circle. Ja, ik vind het een fantastische serie. Ik hou normaal gesproken niet van dat soort programma's maar daar zit dus een dove vrouw in. Dat is Raven en zij is echt heel goed in sexy talk. Ja, dus ik dacht van wauw, ik kan nog veel van haar leren, dus het is ook heel tof dat zij in die serie zit en dat ze aan het programma meedoet. Oh, ik kan beter trouwens geen spoilers geven, zat ik net te bedenken. Je moet het maar zelf kijken. Het is een heel leuk programma. En ja, ze doet niet als dove mee aan het programma, gewoon als nou leuke, sexy vrouw die daaraan deelneemt dus en die het programma wil winnen en dat mis ik gewoon ook zo erg dat er meer van dat soort programma's zijn.

ML: Ja, fijn

LISA: en ook wel leuk om te kijken. Is 'Deaf u'. Grappig trouwens want toen dat uitkwam, toen was er zoveel discussie over gaande. In de dovengemeenschap werd echt gezegd van 'oh da's echt slechte representatie van doven'. Want er gebeurt van alles in die serie, dus zwangerschappen per ongeluk, grote ruzies

NYD: Veel seks ook toch?

LISA: Allemaal drama

ML: Het studentenleven

NYD: Ja, want dit speelt zich dus af op Gallaudet. Ik weet niet of ik het goed zeg, Gallaudet?

LISA: Ja, ja, precies

NYD: En dan volg je een aantal studenten gewoon in hun leven, ja.

LISA: Ja, ik vond het zelf heel grappig.

ML: Maar dat is heerlijke representatie, gewoon van regular mensen die toevallig doof zijn

LISA: Ja, ja

ML: Het gaat ook over de dovencultuur, maar ze zijn studenten en ze zijn doof en dat is leuk.

LISA: Ja, ja, precies ja, ik vond het echt zelf heerlijk om te zien, gewoon al die drama en zo en dat je denkt inderdaad, dat zal ons maar ook maar overkomen dus.

NYD: Ik heb er ook van genooten *lacht*, ik hou wel van een beetje reality op z'n tijd.

LISA: Sorry, nog één laatste hoor, want ik heb er eentje, een film die nog niet is uitgekomen, maar die komt dus vanavond uit en dat gaat over een zwarte, dove vrouw, Nimo Hersi en die gaat vanavond in première. Ik heb hem dus nog niet gezien, maar ik verwacht dat dat een fantastische film is en dat heet 'Never seen'.

NYD: En is een Nederlandse documentaire, hè?

LISA: Ja, is een Nederlandse vrouw en het is ook inderdaad een Nederlandse docu en ik weet niet waar je het kan zien na de première. Maar nou ja, ik zal het jullie nog wel sturen

NYD: Ja, gaan we in de gaten houden waar het te zien is?

ML: En we gaan dit allemaal in de shownotes zetten. Dus kom allemaal naar onze website en klik op alle linkjes en ik denk dat ja, denk dat we nu moeten gaan afronden, want dit gesprek wordt heel lang. Ik zou nog uren hier over door kunnen. Maar goed, check alle kijktips en leer meer over de dovencultuur.

[Outro muziek]

NYD: Dit was aflevering 123. Dankjewel, Lisa, dat je bij ons aan wilde schuiven en je kennis met ons wilde delen. En laten we dan hier bij officieel de afspraak maken dat je nog een keer terugkomt over een heel heel ander onderwerp

LISA: Yes, heel graag!

NYD: wat wel aansluit op feminisme maar niks met doof te maken heeft. De shownotes vind je op damnhoney.nl/aflevering-123 en daar vind je ook het transcript van deze aflevering en dus ook een linkje naar de YouTube-versie met NGT-ondertiteling, hoe zeg je dat? NGT ondertiteling

LISA: Ja, vertaling

ML: Bedankt Daniël van de Poppe, voor de edit, Lucas de Gier voor de jingles, Liesbeth Smit voor de website en Melissa van der Zande voor de geweldige stagiaire die je bent, aan het zijn bent en ook voor alle shownotes die je hebt uitgetypt op dit moment

NYD: Bedankt transcriptmakers, dat is nou één de software van Amberscript want die maakt het een stukje makkelijker voor ons en vervolgens de mensen die het dan dus echt letterlijk zitten uit te typen. Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje, Tess en Maaike.

ML: Stuur post naar info@damnhoney.nl of geef geld via petjeaf.com/damnhoney

NYD: of niet

ML: zelf weten